

Přednáška - Suhotra Swami

Šrīmad Bhāgavatam 3.5.25, Praha 3.5.1993

Téma: Oddaný vlastní veškeré štěstí

*sā vā etasya sandraṣṭuḥ śaktiḥ sat-asat-ātmikā
māyā nāma mahā-bhāga yayedam nirmame vibhuḥ*

sā—tato vnější energie; *vā*—je buď; *etasya*—Pána; *sandraṣṭuḥ*—dokonalého pozorovatele; *śaktiḥ*—energie; *sat-asat-ātmikā*—zároveň jako příčina i důsledek; *māyā nāma*—jménem *māyā*; *mahā-bhāga*—ó šťastlivý; *yayā*—kterou; *idam*—tento hmotný svět; *nirmame*—sestrojen; *vibhuḥ*—Všemocný.

Pán je ten, který vidí, a vnější energie, která je viděná, vystupuje jako příčina i důsledek projevení vesmíru. Ó šťastlivý Viduro, tato vnější energie se nazývá māyā neboli iluze a jedině jejím prostřednictvím je umožněn vznik celého vesmírného projevu.

VÝZNAM: Hmotná příroda zvaná *māyā* je materiální i výkonnou příčinou vzniku vesmíru, ale za ní stojí Pán — vědomí všech činností. Stejně jako v individuálním těle je vědomí zdrojem všech jeho energií, tak i svrchované vědomí Pána je zdrojem všech energií v hmotné přírodě. To je potvrzeno v *Bhagavad-gītě* (9.10) následovně:

*mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram
hetunānena kaunteya jagad viparivartate*

„Všechny energie hmotné přírody se řídí vůlí Nejvyššího Pána, který nad nimi má konečný dohled. Pouze díky této svrchované příčině probíhají všechny změny v hmotné přírodě plánovitým a systematickým způsobem a vše se uspořádaně vyvíjí.“

Śrīla Suhotra Swami: Pán je ten, kdo vidí a hmotná příroda je to, co Pán vidí. Proto hmotná příroda vypadá zároveň jako příčina i důsledek. To, jak Pán vidí, není to samé jako když vidíme my. Když se na něco díváme, tak tím neovlivníme existenci toho předmětu, ale pohled Nejvyšší Osobnosti Božství je plný všech energií. Nejdříve se *prakṛti* nazývá *pradhāna*, což je nemanifestovaná materiální energie, ve které nejsou žádné podoby a činnosti. V *pradhānē*, v prvotním stavu, jsou tři kvality hmotné přírody vyvážené, nehýbou se. Je to podobné jako když větrák má tři lišty, ale netočí se. Ale jenom pohledem, když se na toto Kṛṣṇa podívá, tak tyto nečinné složky hmotné přírody se uvedou do pohybu. Stejně jako větrák, když se na roztočí. Tyto tři kvality zahrnují úplně všechno, co můžeme vnímat v hmotném světě, ale původně znamenají stvoření, udržování a zničení. Pouze Pánovým pohledem se tyto tři procesy uvedou do pohybu. Znamená to, že je tam nějaká vzdálenost. Pán se nazývá „vzdálená příčina“. Není přímo ve styku s hmotnou přírodou.

Jak je řečeno ve druhém řádku tohoto verše, že hmotná energie, *śakti*, je příčina sama o sobě (*ātmikā*), je příčinou příčiny a účinku (*sat-asat*). V minulé lekci ve vašem chrámu jsem vysvětloval čtyři druhy příčiny z filozofického hlediska. Hned v první větě píše *Śrīla Prabhupāda*: „Hmotná příroda zvaná *māyā* je jak hmotnou, tak i výkonnou příčinou kosmu.“ Možná si pamatujete, možná ne, ale říkal jsem, že hmotná příčina zahrnuje složky stvoření. Výkonná příčina je to, co dává ty složky dohromady. Vypadá to, že obojí dělá hmotná příroda. Stejně jako luno budoucí matky. V lůně se vyvíjí embryo a tělo matky mu dává složky pro vytvoření těla. To je materiální, hmotná příčina. Po devíti měsících, když to tělo je připravené, tak se luno stane výkonnou příčinou a tělo z něj vyjde. To je pěkný příklad, který nám pomáhá pochopit hmotnou a výkonnou příčinu. Ale ptáme se v rámci tohoto příkladu. Je to úplné vysvětlení té příčiny? Stačí to, že luno matky dá složky pro vytvoření hmotného těla a potom to tělo vypustí ven? Když chápeme toto, znamená to, že chápeme všechno ohledně stvoření těla? Nebo ještě něco chybí? Něco velmi důležitého? Ještě musí být otec. To je analogie. Vidíme, že hmotná příroda vytváří vesmír, produkuje různé složky, spojuje se, vytváří různé podoby a dává jim život. Ale toto má vzdálenou příčinu, která není vidět. To je Nejvyšší Otec, který v tomto případě oplodňuje jednoduše svým pohledem.

Jiný příklad pro vysvětlení, že hmotná příroda vypadá jako příčina a účinek, je Slunce. Ve védských písmech je řečeno, že Slunce existuje ve dvou stádiích. Je tu zřejmá existence slunečního kotouče na obloze. To se přirovnává k výkonné příčině. Tento sluneční disk na obloze produkuje mnoho účinků. Jedním účinkem, který je popsán je něco, co se nazývá *madhu*. *Madhu* je nektar, který si užívají polobozi. *Madhu* vzniká ze slunečních paprsků a polobozi ho pijí. *Madhu* není nic jiného než Slunce. Je vytvořený z energie Slunce. To je podoba Slunce, kterou můžete pít, ale jenom pokud jste

polobůh. Kdybyste slyšeli někoho říkat: „Dnes jsem pil Slunce“, tak si budete myslet, že se zbláznil, že je to nesmysl. Pokud chápete co je *madhu*, tak potom víte, že to není nesmyslná věta. Šríla Prabhupáda dával příklad, který můžeme tady na Zemi víc pochopit, protože *madhu* může být pochopen pouze polobohy. Když venku svítí Slunce a svítí do našeho pokoje, tak si můžeme říct: „Slunce je v mém pokoji“. To není chyba, ale to neznamená, že sluneční kotouč vstoupil do našeho pokoje. To je naše filozofie současné jednoty a odlišnosti. To jsou různé příklady, jak pochopit *satasat-ātmikā*, jak hmotná příroda může vypadat jako příčina i jako účinek. Z konečného hlediska, ale není materiální příroda soběstačná. Jako Slunce není soběstačné, ale existuje vyšší moc na Slunci. Duchovní realizace znamená chápat a vidět, že existuje nejvyšší moc za silou hmoty.

Ve *Śrīmad-Bhāgavatamu* je verš, který se podobá tomu dnešnímu. V tomto verši říká druhý řádek To má stejný význam. *Daivim* znamená Božská energie. V tomto verši je řečeno, že transcendentalista překonává iluzorní pojetí, že hmota je zároveň příčinou a důsledkem. Závěr toho verše je, že když transcendentalista chápe, že hmotná příroda je pod kontrolou svrchované duchovní bytosti, tak může dosáhnout vlastní *svarūpy*, duchovní podoby. Chápat, že nad hmotnou přírodou je svrchovaná moc, znamená chápat, že existuje Nejvyšší Osobnost Božství, podoba Nejvyššího Pána, *svarūpa*. Jinak není možné pochopit, kdo je autoritou nad hmotnou přírodou. Můžeme vidět v dnešním verši, že dokud neznáme podobu Pána, tak nemůžeme chápat svrchovanou moc nad hmotnou přírodou. Pán je ten, kdo vidí a hmotná příroda je to, co On vidí. Co to znamená? Jaký musíme udělat závěr o Pánu? Narakriti prabhu řekl, že to musí být osoba. Souhlasíte s tím? Dává to smysl? Jak může něco neosobního vidět? Proto *Bhāgavatam* říká, že transcendentalista může překonat hmotnou přírodu jedině když zná podobu Pána a když jí zná, tak získá vlastní podobu. Pokud někdo nedojde k tomuto chápání, tak je stále v *māyi*. I když třeba už realizoval neosobní Brahman, neosobní září Pánova duchovního těla.

Přinejlepším mohou impersonalisté říkat jejich motto, že jedině Brahman je skutečný a hmotná příroda je iluze. To je nedokonalé a neúplné chápání. Když se někdo jenom vysmívá hmotné přírodě, že to je iluze, tak to ho ještě nezachrání z jejího vlivu. Živá bytost, duše, má svou vlastní podobu, své vlastní touhy a ty musí být nějakým způsobem vyjádřeny. Živá bytost musí najít vyjádření pro vlastní podobu a touhy. Když nezná transcendentální podobu a touhy, tak jí bude přitahovat hmotná podoba a hmotné touhy, i když si myslí, že to je iluzorní, bude jí to přitahovat. Šríla Prabhupáda poukázal na to, kam tato filozofie vede: „Říkají, svět je iluze, ale jsou experti v užívání si této iluze.“ Proto vždy poklesnou. Jakmile si snaží užívat té iluze, tak jsou více a více zakryti. To znamená, že postupně ztrácejí intelektuální pojetí, že hmotný svět je iluze a přijímají ho jako skutečný. Překonat hmotnou přírodu a poznat Osobnost Božství, to se dosahuje odevzdáním se, jak říká Kṛṣṇa v *Bhagavad-gītě*. Hmotnou přírodu je velice těžké překonat, ale pro ty, kdo se odevzdávají Pánu, pro ty je to snadné, protože On jim Sám pomůže. Odevzdat se Kṛṣṇovi znamená přijmout skutečné označení, že jsem služebník Kṛṣṇy a hmotná příroda je Pánova vlastní *śakti* a vydává tolik úžasných účinků, protože Pán na ní pohlédl a vlastně jí to poručil.

Oddaný je lhostejný k přitažlivosti hmotné přírody. Dobře ví, že je to energie Kṛṣṇy, která mu má sloužit. To je vztah mezi oddaným a hmotnou přírodou. Nemá zájem užívat si jí pro sebe. Zároveň se nesnaží uměle se jí zřít, protože to je energie Kṛṣṇy. Šríla Prabhupáda často říkal: „Ve skutečnosti je jenom jedna Kṛṣṇova energie, duchovní energie. Hmotný aspekt Kṛṣṇovy energie se projevuje jenom pro blázny a darebáky, kteří si chtějí nezávisle užívat Kṛṣṇových energií. Proto stejná duchovní energie mate tyto chtivé podmíněné duše.“ Lakṣmīdevī je zosobněná energie Kṛṣṇy a má dva aspekty: transcendentální a hmotný. Hmotný aspekt se nazývá *cancala*. *Cancala* v sanskrtu znamená nestálý. Lidé uctívají Lakṣmī. V Indii dělají Lakṣmī-puju, uctívají Lakṣmī bez Nārāyaṇa, aby získali peníze. Na západě neznají Lakṣmī-puju, tak uctívají osobu, které říkají „Lady Luck“. V některých jazycích je slovo štěstí, v angličtině luck, podobné slovu lakṣmī. Když hráči vrhají kostky, tak se nejprve pomodlí k dámě, která se jmenuje štěstí a pak hodí kostky. Někdy dokonce vyhrají. Ale to je nestálé, *cancala*. Tento hmotný aspekt Lakṣmī dává materialistům majetek a hmotné bohatství, ale nezůstává u nich. Oni okamžitě jakmile získají nějaký majetek, tak ho používají k vlastnímu smyslovému požitku. Lakṣmīdevī se to nelíbí, protože si má užívat pouze Pán Nārāyaṇ. Tak odejde a ti lidé se stávají chudými. Je zvykem, že těmto chudým lidem se říká *daridra-nārāyaṇa*. Jejich filozofie je: „Jelikož jsme bozi, tak máme mít u sebe lakṣmī. Ti lidé, kteří u sebe nemají lakṣmī, tak jsou pořád Nārāyaṇ, ale jsou *daridra-nārāyaṇa*, chudý Nārāyaṇ.“ To je nesmysl. Nārāyaṇ není nikdy chudý, protože Lakṣmī Ho nikdy neopouští. Lakṣmī je *cancala*, nestálá pro blázny a darebáky, kteří napodobují Nārāyaṇa. Co se týče právě Osobnosti Božství, tak toho Lakṣmī nikdy neopouští a je na Jeho hrudi jako *śrīvatsa*.

Když Kṛṣṇa tančí s gopími v důvěrném milostném vztahu, tak do toho bohyně Lakṣmī nemůže vstoupit. Tato nálada milostné lásky se jmenuje *parakija*, znamená to, že to je milenecká láska. Kṛṣṇa není manžel gopí. Lakṣmīdevī má s Pánem vztah *svakija*, je Jeho manželka. Ale i při tanci *rāsa* je Lakṣmīdevī s Pánem, je přítomná jako zlatá linka na hrudi Kṛṣṇy. Tady vidíte, jak je Lakṣmīdevī loajální. Neopouští Pána Kṛṣṇu ani když jde do Vṛndāvanu tančit s gopími. Lakṣmīdevī dává transcendentální bohatství těm, kteří jsou čistí oddaní Kṛṣṇy. To je krásně ilustrováno v Kṛṣṇa knížce v příběhu o Sudāmovi Viproví, který byl Kṛṣṇovým přítelem v *gurukule*. Později se rozdělili a Kṛṣṇa se stal Pánem Dvāraky, což bylo nejbohatší město ve vesmíru, kam se chodilo i polobozi dívat, jak vypadá bohatství. Sudāma Vipra byl velice odříkavý *brāhmaṇa*, ale byl velice spokojený duchovně, i když byl chudý. Neviděl důvod, proč měnit svou situaci. Měl velice ctnostnou a oddanou ženu, která byla vždy smutná, že nemůže svému manželovi pořádně sloužit,

protože byli moc chudí. Jednou připomněla svému manželovi: „Tvůj starý přítel je Pán Kṛṣṇa a žije ve Dvāraca a je známé, že je velice laskavý k *brāhmaṇām*. Proč bys Ho nemohl jít navštívit?“ Ona si nedovolila přímo požádat manžela, aby šel žebrot ke Kṛṣṇovi, ale jenom řekla, aby Ho šel navštívit, protože věděla, že Kṛṣṇa je laskavý a může mu něco dát. Sudāma Vipra šel do Dvāraky a byl tam velkolepým způsobem přivítán a každý se divil proč Kṛṣṇa vítá takového chudého *brāhmaṇu*, jako by to byl Jeho bratr. Sudāma Vipra měl sebou v látce rýžové vločky, aby měl pro Kṛṣṇu nějaký dárek, ale nic lepšího doma nemohli najít. Sudāma Vipra si říkal: „To by bylo nedůstojné dát tuto starou rýži mému příteli. Lepší jí nechat schovanou. On mě vítá a neočekává ode mě žádný dárek, tak proč bych jí měl vytahovat? To by byl vtip.“ Ale Pán Kṛṣṇa toužil po láskyplné výměně se Sudāmou Viprou. Kṛṣṇa velice oceňoval jeho oddanost: „On sem nepřichází, aby mě o něco žádal. I když je tak chudý, tak přichází jen jako přítel. Já chci odpovídat na postoje svých oddaných. Všechno co mi mohou nabídnout, tak přijmu.“ Viśvanāth Cakravartī Ṭhākura mluví o verši, který je jak v *Bhagavad-gītě*, tak i ve *Śrīmad Bhāgavatam*: „Jestliže Mi někdo s láskou a oddaností nabídne lístek, květ, ovoce či vodu, přijmu to.“ V tom verši je slovo *aśnāni*, to znamená, že Pán říká, že bude jíst to, co Mu oddaný obětuje, ale ovoce, lístek a voda se dají jíst, ale květiny se nejedí. Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura to vysvětluje, že Pán je zmatený, když Mu oddaný něco nabízí s láskou a oddaností, že květinu ke které se jenom voní, tak možná sní jako jídlo. Rýže, kterou měl u sebe Sudāma Vipra, nebyla ani k jídlu, ale Kṛṣṇa najednou šáhl do jeho šatů a vytáhl jí a začal jí s chutí jíst. Když Kṛṣṇa snědl jednu hrst té rýže, tak Rukmiṇī, která je také Lakṣmīdevī, chytila Kṛṣṇu za ruku a řekla: „Prosím, už nejz víc, protože už jenom za tuto jednu hrst budu mít potíže se Sudāmovi Viprovi odměnit a kdybys snědl ještě druhou hrst, tak bych musela jít s ním, abych ho odměnila za jeho oddanost.“ Lakṣmīdevī se stala služebnicí oddaných, kteří nemají jinou touhu, než sloužit Kṛṣṇovi.

Když se Sudāma Vipra vrátil do svého domu, trvalo to celou noc, tak nemohl poznat vlastní obydlí. Měl křišťálové paláce s věžemi. Viděl ptáky z nebeských planet jak poletují a staví si hnízda kolem paláce. Z jedné z hlavních bran vycházeli zástupy služebníků ho přivítat a všichni vypadali jako obyvatelé nebeských planet a vítali ho hudbou. Pak uviděl svojí ženu a nemohl ji poznat, protože vypadala jako samotná bohyně štěstí. Jak uviděl svou ženu a usmál se, tak jeho úsměv vyjádřil, že „to je Pánův dar pro mě a já to přijmu.“ Jakmile se usmál, tak se jeho tělo změnilo. Začal být krásný jako Bůh a byl oblečen v nejhezčích šatech. Uvnitř se neradoval, že má tolik bohatství, ale říkal si: „Pán mi toto všechno pro službu Jemu a já musím dbát na to, abych to využíval ve službě Jemu a nikdy ne pro své uspokojování smyslů.“ Toto bohatství, které Pán dal Sudāmovi Viprovi nebylo bohatství nebes ani Brahmaloky, ale bylo to bohatství Vaikuṅṭhaloky, transcendentální bohatství. Vaikuṅṭha znamená bez úzkosti. Jakmile se materiální člověk stane bohatý, tak je plný úzkosti, protože neustále hlídá své bohatství a ta jeho úzkost pochází z pojetí že „toto všechno je moje.“ V bohatství Vaikuṅṭhy takové pojetí neexistuje, protože všechno bohatství je Kṛṣṇovo. Prakticky řečeno, že tento příběh z Kṛṣṇa knížky znamená, že Sudāma Vipra šel domů a vstoupil na Vaikuṅṭhaloku, která je jeho domovem. Zrovna tak ve vědomí Kṛṣṇy jsme také obyvatelé Vaikuṅṭhy, i když to někdy nevidíme, ale je to tak. Śrīla Prabhupāda nám dal pokyny, abychom o penězích mluvili jako o lakṣmī, abychom si stále uvědomovali, že jsou určené ke službě Pánovi. To je standart Vaikuṅṭhy. Ve skutečnosti se každý nachází v Pánově duchovní energii, ale jelikož živé bytosti v tomto světě mají chtivé touhy užívat si odděleně od Pána, tak to nevidí. Díky nesobecké čisté oddanosti mohl Sudāma Vipra vidět duchovní svět všude kolem. Duchovní svět je všude kolem nás. Hare Kṛṣṇa. Jsou nějaké otázky?

Otázka: Co to znamená být plný poznání?

Odpověď: ... Příznakem *jīvy* je vědomí, které jí prostupuje, je jako záře té duše. Vůlí Pána je *jīva* umístěna v určitém těle a její vědomí prostupuje tím tělem. V tom smyslu je *jīva* všeprostopující celým tímto tělem, ale vědomí té *jīvy* neprostopuje dalšími těly. Pán Sám dává toto omezení. Když je *jīva* dána do těla Brahmy, tak její vědomí prostupuje mnohem větší oblast, než když je dána do těla mravence. Všechno je to pod řízením Kṛṣṇy. Stejně tak, když je *jīva* plná poznání, je to pod řízením Kṛṣṇy. Například i živé bytosti, které mají velice nízký standart života jako termity, kteří žijí ve dřevě a prokousávají se jím, ti jsou také plní poznání. Vědí jak žít uvnitř dřeva. My to nevíme. Ptáci vědí jak létat po obloze a my nevíme, jak bychom máváním rukama mohli létat. Ryby vědí, jak žít pod vodou. Śrīla Prabhupāda vysvětloval: „Vidíme úžasné poznání, úžasnou moc bezvýznamných živých bytostí, ale to vše je pod řízením Kṛṣṇy.“ *Jīva* je plná poznání, ale Kṛṣṇa usměrňuje to poznání a přizpůsobuje ho stavu *jīvy*. Kṛṣṇovo poznání je neomezené. Realizovat tento aspekt, že duše je plná poznání, znamená realizovat Kṛṣṇu. Poznání dává Kṛṣṇa *jīvě* ze srdce. *Jīva* je plná poznání, ale to poznání pochází od Kṛṣṇy. Pochopit toto znamená pochopit Kṛṣṇu.

Otázka: Říká se, že Kṛṣṇa je ze všech nejmilostivější, ale také se říká, že oddaný je ještě milostivější.

Odpověď: Všechny živé bytosti mají sloužit Kṛṣṇovi a uctívat Ho, ale těm, kteří chtějí být nezávislí Kṛṣṇa dovoluje jít do hmotného světa. Říká svým oddaným jako Arjunovi v *Bhagavad-gītě*: „Toto poznání o oddané službě je určené jenom pro moje oddané. Nedávej toto poznání těm, kteří poklesli do *māyi* a chtějí žít nezávisle na Mně, protože ti to nepochopí.“ Ale čistý oddaný Pána zná opravdovou touhu Kṛṣṇy, i když říká: „Nech je na pokoji, chtějí být v *māyi*, tak je nech.“ Přesto je ale Jeho vnitřní touha taková, že chce aby se k Němu vrátili. Proto čistí oddaní chodí za materialisty a snaží se je probudit k vědomí Kṛṣṇy. To je význam toho, že oddaný je milostivější než Kṛṣṇa. Samozřejmě milost oddaného je zároveň Kṛṣṇova milost.

Śrīla Prabhupāda kī - jaya!